

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Янковий О.Г.

(підпис)

“ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

(назва магістерської програми)

на тему:

**«ФАКТОРИ ТА РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ
ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ»**

(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету економіки

та управління підприємництвом

Павлішена Катерина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кошельок Галина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2018

ЗМІСТ

	2
	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	7
1.1. Продуктивність праці як головний показник ефективності трудової діяльності	7
1.2. Фактори підвищення продуктивності праці	12
1.3. Показники та методи вимірювання продуктивності праці	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»	28
2.1. Стан діяльності виробників кабельно-провідникової продукції та загальна характеристика виробничо - господарської діяльності ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»	28
2.2. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами	49
2.3. Аналіз використання робочого часу на підприємстві	61
2.4. Факторний аналіз продуктивності праці	65
РОЗДІЛ 3. РЕЗЕРВИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ	81
3.1. Резерви підвищення продуктивності праці	81
3.2. Заходи щодо підвищення рівня продуктивності праці	86
ВИСНОВКИ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку ринкової економіки відбуваються зміни в усіх сферах економічної діяльності, здійснюється

перехід переважно до нових, найбільш продуктивних методів управління. Це по новому ставить проблему організації виробництва, висуває особливі вимоги до процесу підвищення продуктивності праці, оскільки саме від зростання продуктивності праці залежать і обсяги випуску продукції, і її якість, фінансовий результат діяльності, чисельність працівників та рівень оплата їхньої праці, а також багато інших показників роботи підприємства.

Підвищення продуктивності праці є найбільш актуальною проблемою в будь-якій суспільно-економічній формації, так як від цього залежить ефективність роботи підприємства та повне задоволення потреб населення. Під підвищенням продуктивності праці розуміється будь-яка зміна в процесі праці, спрямована на скорочення робочого часу, необхідного для виробництва даної продукції.

Проблема виходу України з кризи і побудови конкурентоспроможної економіки вимагає глибоких системних досліджень проблем підвищення продуктивності праці в суспільстві на всіх економічних рівнях. Вивчення проблеми підвищення продуктивності праці в Україні потребує врахування нових умов господарювання, уважного вивчення ролі всіх впливових чинників на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, вдосконалення методологічних і методичних підходів до оцінки та аналізу продуктивності праці, визначення важелів її підвищення з позицій перспектив інноваційного розвитку суспільства.

У нашій країні в останні роки показник продуктивності зник з офіційної статистики, припинилася робота з планування підвищення продуктивності на всіх рівнях управління, перестав пропагуватися передовий досвід в цій області.

Вибір теми кваліфікаційної роботи магістра обумовлений її актуальністю на сучасному етапі економічного розвитку нашої країни, так як продуктивність праці впливає на якість продукції, що випускається, величину її собівартості і конкурентоспроможність.

З огляду на це виникає потреба у дослідженні продуктивності праці як чинника зростання ефективності діяльності підприємства. Вагомий внесок у дослідження категорії «продуктивність праці» зробили такі вчені-економісти: К. Маркс, А. Сміт, Е.В. Арсенова, Д. П. Богиня, О. О. Гетьман, А.В. Холодницька, П.А. Хромов, Р.В. Янковий, А.Г. Янковой та інші.

Мета дослідження полягає у визначенні факторів і резервів підвищення продуктивності праці на підприємстві, а також розробка заходів щодо підвищення продуктивності праці.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити економічну сутність і значення продуктивності праці;
- визначити фактори, що впливають на рівень продуктивності праці;
- розглянути існуючі показники та методи вимірювання продуктивності праці;
- вивчити ринок продукції кабельних виробів і основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства на підставі наявної фінансової інформації ПАТ «Одескабель» за 2015-2017 рр.;
- провести аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами;
- проаналізувати використання робочого часу на підприємстві та продуктивність праці;
- здійснити факторний аналіз продуктивності праці на товариства;
- виявити резерви підвищення продуктивності праці товариства;
- розробити конкретні заходи щодо підвищення продуктивності праці ПАТ «Одескабель».

Об'єктом кваліфікаційної роботи магістра є процес визначення факторів і резервів підвищення продуктивності праці на ПАТ «Одескабель».

Предметом дослідження при написанні даної кваліфікаційної роботи магістра стали теоретичні та практичні аспекти продуктивності праці та резерви її підвищення.

Методи дослідження Для досягнення мети кваліфікаційної роботи магістра та виконання поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: теоретичного узагальнення – для дослідження економічної сутності основних понять продуктивності праці підприємства, визначення факторів підвищення продуктивності праці, методи статистичного спостереження – для вивчення сучасного стану та перспективи розвитку ринку кабельної продукції; графічний метод – для наочного відображення статистичного матеріалу та схематичного подання теоретичних і практичних положень кваліфікаційної роботи; коефіцієнтний метод та метод порівняння – для оцінки стану фінансово-господарської діяльності підприємства, плинності кадрів; горизонтальний, вертикальний методи фінансового аналізу – для визначення динаміки та структури основних показників підприємства; наукової абстракції та узагальнення – для розробки рекомендацій щодо підвищення рівня продуктивності праці на підприємстві.

Інформаційною базою дослідження є законі України, наукові публікації, фінансова, оперативна та статистична звітність ПАТ «Одескабель» за 2015-2017 роки.

Елементи наукової новизни. полягають у визначенні факторів і резервів, щодо підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві ПАТ «Одескабель».

Практичне значення одержаних результатів може бути використано у діяльності ПАТ «Одескабель» для підвищення продуктивності праці.

Апробація результатів роботи. Головні положення і результати дослідження доповідалися автором і обговорювалися на студентських, науково-практичних конференціях «Незалежна Україна: вектори політичного та соціально-економічного розвитку» (Одеса, 2016).

Публікації. Основні результати роботи викладено у 4 наукових публікаціях: 3 публікації у збірнику «Науковий студентський вісник» університету; 1 публікація у матеріалах науково-практичної конференції.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (67 найменувань) та 2 додатків. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 80 сторінки комп'ютерного тексту, містить 31 таблицю та 9 рисунків.

У першому розділі роботи «Теоретичні основи продуктивності праці на підприємстві» систематизовано та узагальнено теоретичні основи продуктивності праці, визначено продуктивність праці як головний показник ефективності трудової діяльності, розглянуто фактори підвищення продуктивності праці, показники та методи вимірювання продуктивності праці

У другому розділі «Аналіз продуктивності праці на ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ» охарактеризований стан ринку кабельної продукції, проведено аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Проаналізовано ефективність використання трудових ресурсів підприємства за допомогою аналітичних таблиць та діаграм, проведено факторний аналіз продуктивності праці на підставі багатофакторної мультиплікативної моделі.

Третій розділ «Резерви та шляхи підвищення продуктивності праці» присвячений основним напрямкам підвищення продуктивності праці, запропоновано заходи щодо підвищення рівня продуктивності праці.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження вирішено важливу наукову задачу виявлення резервів і шляхів зростання продуктивності та ефективності праці на підприємствах з метою створення найбільш ефективних умов діяльності підприємства ПАТ «Одескабель».

Результати дослідження дозволяють зробити такі висновки теоретичного і науково-практичного напрямків:

1. Праця – це доцільна, свідома, організована діяльність людей, спрямована на створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення суспільних і особистих потреб людей. Зміст і характер праці залежать від ступеня розвитку продуктивних сил і виробничих відносин.

Процес праці містить три основних моменти: доцільну діяльність людини, тобто власну працю; предмет праці, на який спрямована праця; засоби праці, з допомогою яких людина впливає на предмет праці. Існує праця приватна та суспільна, праця конкретна та абстрактна, праця проста та складна. Показники продуктивності праці повинні забезпечувати реальну картину використання праці на підприємстві, оптимальне співвідношення між обсягом реалізованої працівником продукції і його заробітною платою. Правильний вимір продуктивності праці допомагає розкрити і мобілізувати її резерви.

2. Залежно від ступеня і характеру впливу на рівень продуктивності праці фактори можна об'єднати в три групи: матеріально-технічні, організаційно-економічні та соціально-психологічні. Всі фактори тісно пов'язані і взаємозалежні, і їх треба вивчати комплексно.

3. Основними показниками продуктивності праці є виробіток і трудомісткість. Існують такі основні методи вимірювання продуктивності праці: натуральний метод, при якому обсяг виробітку продукції і показники продуктивності праці обчислюються в натуральних одиницях: тоннах, кубічних метрах, метрах, штуках тощо; трудовий метод, за яким

продуктивність праці визначається в годинах Поряд з виробітком широко використовується показник трудомісткості продукції; вартісний метод, який найбільш повно враховує особливості зміни продуктивності праці і може ефективно використовуватися для її оперативного аналізу.

4. Товариство працює на ринку виробництва кабельної продукції та має конкурентні переваги порівняно з іншими виробниками. В результаті ретельно проведеного аналізу виробничої та фінансової діяльності підприємства ПАТ «Одесакабель» зробимо висновок, що загальний і фінансовий стан підприємства є стабільним і стійким. Аналіз основних техніко-економічних показників, наведених в таблиці, свідчить про значно високий рівень ефективності виробництва та реалізації продукції але є такі показники, які потребують поліпшення і швидкого реагування.

5. У цілому товариство забезпечено трудовими ресурсами, суттєві зміни у структурі персоналу товариства за 2015-2017 роки не спостерігається, але значно зросла чисельність працівників основної діяльності. Виконується співвідношення між управлінським персоналом і робітниками. Працівники підприємства мають достатньо високий рівень освіти, кожний рік підприємство здійснює підготовку кадрів і підвищує рівень кваліфікації своїх працівників.

6. Продуктивність праці найважливіший якісний показник використання трудових ресурсів підприємства і головний фактор зростання обсягів виробництва продукції. З'ясували, що на підприємстві мають місце втрати робочого часу: внутрішньо змінні та цілоденні. Результати аналізу показали, що цілоденні втрати знизили середньорічний виробіток одного робітника на 21657,96 грн., а обсяг продукції (робіт, послуг) знизився на 21657,96 тис. грн. Внутрішньо змінні втрати робочого часу знизили середньорічний виробіток одного робітника на 60253,52 грн. а обсяг продукції (робіт, послуг) знизився на 34344,5 тис. грн.

7. Факторний аналіз проведено методом ланцюгових підстановок і ізолюваного впливу факторів, що дозволило з'ясувати позитивні та негативні фактори, що впливають на продуктивність праці.

Важливе значення при аналізі продуктивності праці має вивчення даних про середню заробітну плату працівників підприємства, її зміну, а також про фактори, що визначають її рівень. Результати аналізу показують, що у 2015 р. порівняно з 2014 р. виконується принцип випередження темпів зростання продуктивності праці над темпами росту заробітної плати, тобто темпи зростання продуктивності праці на одного працівника випереджують темпи зростання заробітної плати на одного працівника.

8. Варто зазначити, що існує кілька класифікацій резервів росту продуктивності праці. По – перше, усі вони поділяються на дві великі групи: резерви поліпшення використання живої праці (робочої сили) і резерви більш ефективного використання основних і оборотних фондів. У результаті усунення цілоденних і внутрішньозміних втрат робочого часу резерви зростання продуктивності праці ПАТ «Одескабель» складають 390502,85 тис. грн.

9. Все це надало можливість сформулювати заходи щодо підвищення продуктивності праці – це :

- підвищення рівня продуктивності праці за рахунок зростання обсягів виробництва;
- підвищення рівня продуктивності праці за рахунок усунення втрат робочого часу шляхом впровадження концепції «бережливого виробництва».

За рахунок впровадження даних заходів товариство може забезпечити зростання продуктивності праці та знизити втрати робочого часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдурахманов К.Х. Экономика и социология труда: Учеб. пособие / Абдурахманов К. Х. – М.: РЭА им. Плеханова. 2002. – 264 с.
2. Арсенова Е.В. Экономика организации (предприятия) – 3-е изд., перераб. и доп. / Арсенова Е.В. – М.: Магистр, 2009. – 687 с.
3. Бабкін Д. О. Управління продуктивністю праці на підприємстві [Електронний ресурс] / Д. О. Бабкін, А. О. Малежикова // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. –2014. – № 1. – С. 14-17. –Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2014_1_5
4. Богиня Д. П. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці / Богиня Д. П. – Режим доступу :<http://library.if.ua/book/40/2690.html>
5. Бондаренко М. І. Імплементція організаційних нововведень на машинобудівних підприємствах з метою підвищення продуктивності праці [Електронний ресурс] / М. І. Бондаренко, Н. П. Танасієнко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2015. - № 5(1). - С. 67-70.
6. Волгин Н.А. Оплата труда: производство, социальная сфера, государственная служба / Волгин Н.А. – М.: Изд. «Экзамен». – 2003. – 222 с.
7. Волков О.И. Девяткин. О.В. Экономика предприятия (фирмы) / Волков О.И., Девяткин. О.В. – Москва: ИНФРА-М. – 2007. – 601с.
8. Генкин Б.И. Организация, нормирование и оплата труда на промышленных предприятиях: Учебник. 3-е изд. / Генкин Б.И. – М.: Норма. – 2005. – 448 с.
9. Гетьман О. О. Продуктивність праці: поняття і види / Гетьман О. О. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14051003/ekonomika/produktivinst_pratsi_ponyattya_vidi
10. Головачев А.С. Организация, нормирование и оплата труда: Учеб. пособие / Головачев А.С., Березина Н.С., Бокун Н.Ч. –М.: Новое знание. – 2004. – 496 с.

11. ГОСТ 15845-80. Изделия кабельные. Термины и определения (СТ СЭВ).
12. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. / Грішнова О.А. – К.: Т-во «Знання», КОО. – 2007. – 559 с.
13. Економічний аналіз: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП „Рута”, 2003. – 680 с.
14. Завіновська Г. Т. Економіка праці : Навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. – [3-тє вид., без змін]. – К.:КНЕУ, 2007. – 304 с.
15. Закон України «Про акціонерні товариства»: Редакція від 01.01.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
16. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб. / Качан Є.П., Дяків О.П., Островерхов В.М. – К.: Знання, 2008. – 407 с.
17. Кибанов А.Я. Экономика и социология труда: Учебник / Кибанов А.Я. – М.: ИНФРА-М. – 2010. – 583 с.
18. Класифікатор видів економічної діяльності *Державний комітет статистики України*. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
19. Кокин В.А. Экономика труда: Учеб. пособ. / Кокин В.А. – М.: Экономика, 2009. – 686 с.
20. Колесник А.М. Формування комплексу заходів скорочення втрат робочого часу в організації / Колесник А.М., Літинська В.А. // Економіка і суспільство. – 2016. – № 6. – С. 167-172.
21. Костенко Т. Інноваційні резерви підвищення продуктивності праці на вітчизняних підприємствах цукрової галузі [Електронний ресурс] / Т. Костенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015. – Вип. 5. – С. 44-49. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2015_5_10

22. Лавизина Е. Рынок КПП побеждает экспорт / Е. Лавизина // BUILD Review. – 2010. – № 5 (84). – С. 46-49.
23. Лелюк Ю. В. Напрямки підвищення продуктивності праці на підприємстві [Електронний ресурс] / Ю. В. Лелюк // Економіка і менеджмент культури. – 2013. – № 1. – С. 89-92. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ekmk_2013_1_20
24. Лико І.Я. Вплив зміни показника продуктивності праці на процес становлення пропорційного економічного росту в Україні. URL: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2005/15_2/171_Lyko_15_2.pdf.
25. Макаренко С. М. Визначення оптимального виробничого навантаження як основи підвищення продуктивності працівників підприємства [Електронний ресурс] / С. М. Макаренко, Н. М. Олійник, К. І. Лущик // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія :Економіка і менеджмент. - 2017. - Вип. 26(2). - С. 51-54
26. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М, Хедоури Ф. – М. – 2006. – 704 с.
27. Метеленко Н. Г. Економіка підприємства: основи теорії та практики: Навч. посіб. / Метеленко Н. Г. – Дон.: ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2008. – 222 с.
28. Методическая база построения аналитической системы оценки результативности труда: монография / [Квач Я.П., Журлов А.М., Кошелек Г.В., Коваль В.В.] – Одесса: Фенікс, 2013. – 224.
29. Морщенок Т.С. , Продуктивність праці:економічна сутність та фактори її підвищення на підприємстві / Морщенок Т.С., Луц І.Л. // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 2 (22). – 63-71 с.
30. Муха Р. Продуктивність праці на підприємствах та основні напрями її підвищення [Електронний ресурс] / Р. Муха // Галицький економічний вісник. – 2015. – № 1. – С. 82-92.
31. Олійниченко О. М. Удосконалення управління продуктивністю праці на підприємстві харчової промисловості [Електронний ресурс] / О. М.

Олійниченко, І. Г. Сіраченко // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2013. – № 4. – С. 163-168.

32. Орленко О. М. Диверсифікація діяльності підприємства як умова зростання продуктивності праці на олійно-жирових підприємствах [Електронний ресурс] / О. М. Орленко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. –2017. –Вип. 23(1). – С. 116-120. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23\(1\)__27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23(1)__27)

33. Орленко О. М. Корпоративні системи управління як умова зростання продуктивності праці сучасного підприємства [Електронний ресурс] / О. М. Орленко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – Вип. 3. – С. 170-178. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2015_3_23

34. Осипов В.И. Экономика предприятия: Учебник / Осипов В.И. – О.: Маяк, 2005. – 720 с.

35. Осипов В.И. Методи факторного аналізу и планирования в промышленности: учеб. пособие. К.: УМК ВО при Минвузе УССР, 1999. – 212 с.

36. Павлішена К.С. Підвищення продуктивності праці у сучасних умовах / Павлішена К.С., Кошельок Г.В. // Студентський науковий збірник ФЕУП. – Одеса, ОНЕУ, 2017. – № 26. – С. 88-91.

37. Павлішена К.С. Нематеріальна мотивація працівників як фактор підвищення продуктивності праці / Павлішена К.С., Кошельок Г.В. // Студентський науковий збірник ФЕУП. – Одеса, ОНЕУ, 2017. – № 27. – С.158-161.

38. Павлішена К.С. Проблема плинності кадрів та прийоми її рішення / Павлішена К.С., Кошельок Г.В. // Студентський науковий збірник ФЕУП. – Одеса, ОНЕУ, 2017. – № 27. – С. 322-327.

39. Павлішена К.С. Проблеми підвищення продуктивності праці на українських підприємствах / Павлішена К.С., Кошельок Г.В. / Матеріали І міжвузівської науково-практичної конференції [«Незалежна Україна: вектори

політичного та соціально-економічного розвитку»]. (Одеса, , 2016 р.). Одеса ОФЕК КНТЕУ. – С. 27-28.

40. ПАТ «Одескабель»: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://odeskabel.com/main-rus/>
41. Пашуто В.П. Организация и нормирование труда на предприятии: Учебное пособие / Пашуто В.П. – Мн.: Новое знание. – 2001. – 304 с.
42. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Подольська В.О., Ярош О.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
43. Покинъчереда В. В. Аналіз продуктивності праці на підприємствах олійно-жирової галузі України з використанням методів економіко-математичного моделювання [Електронний ресурс] / В. В. Покинъчереда // Облік і фінанси. - 2012. - № 4. - С. 107-112.
44. Принципи (кодекс) корпоративного управління ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель». – 2013 р. – 8 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://05758730.smida.gov.ua/>
45. Проскурович О. В. Аналіз продуктивності праці промислового підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Проскурович, І. В. Хом'як // Молодий вчений. – 2015. – № 2(3). – С. 18-22. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2\(3\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2(3)_6)
46. Публічне акціонерне товариство «Одеський кабельний завод «Одескабель»: База даних SMIDA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/participant/05758730>
47. Рофе А.И. Экономика труда / Рофе А.И. – Москва. – 2010. – 400 с.
48. Рошин С.Ю. Экономика труда: Учеб. пособ. / Рошин С.Ю., Разумова Т.О. – М.: ИНФРА-М. – 2001. – 400с.
49. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. – 3-тє вид. / Савицька Г.В. – К.: Знання, 2007. – 668 с. (Вища освіта XXI століття).
50. Сафронова Н.А. Экономика предприятия / Сафронова Н.А. – М.: Юристъ. – 1998. – 584 с.

51. Співак В. Продуктивність праці персоналу як фактор впливу на ефективність роботи промислового підприємства [Електронний ресурс] / В. Співак // Економічний аналіз. – 2012. – Т. 10(4). – С. 370-373. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10\(4\)__8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10(4)__8)
52. Семикіна, М. В. Продуктивність праці : методологія вимірювання, передумови зростання [Електронний ресурс] / М. В. Семикіна // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. Вип. 17. – Режим доступу : http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/70.pdf
53. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Державний комітет статистики. – К.: Державне підприємство «Інформаційно-аналітичне агентство», 2008. – 566 с.
54. Укрелектрокабель, украинская ассоциация. Бизнес-Гид / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrelektrokabel.biz-gid.ru/>
55. Фінансовий аналіз. Модульний курс: Навчальний посібник / під ред. Редькіна О.С. [Квач Я.П., Кошельок Г.В., Терещенко О.М., Юр'єва Г.В.] – Ізмаїл: СМІЛ, 2009. – 472 с.
56. Холодницька А.В. Заробітна плата в системі мотивації персоналу та напрями її реформування в Чернігівській області | Холодницька А.В., Сокол К. В. // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – № 1(64). – С. 31-37.
57. Холодницька А.В. Управління втратами робочого часу на підприємствах Чернігівської області / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docviewer.yandex.ua/view/414077378/?*=HgGIbNk8OdQLuVnpW5uQyFDLU5x7InVybCI6Imh0dHA6Ly9raG50dXNnLmNvbS51
58. Хромов П.А. Производительность труда (теория, методология, динамика). / П.А. Хромов. – М.: Наука, 2013. – 239 с.
59. Чернова В.В. Контролінг в управлінні вартістю підприємства: дис. ...кандидата екон. наук: 08.00.04 / Чернова Вікторія Вадимівна. – Одеса, 2017. – 248 с.

60. Чобіток В. І. Мотивації як фактор підвищення продуктивності праці на підприємстві [Електронний ресурс] / В. І. Чобіток, Є. О. Боровок // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – Вип. 42. – С. 342-346.
61. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. ВНЗ / Шваб Л. І. – [2-ге вид.]. – К.: Каравела, 2005. – 568 с.
62. Электротехническая промышленность. *Промышленный портал Metaprom.ru*, / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:: <http://www.metaprom.ru/pub600.html>
63. Ядгаров Я.С. История экономических учений / Ядгаров Я.С. – М.: Инфра-М. – 2009. – 320 с.
64. Янковий Р.В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Янковий Р.В., Харченко Т.С. // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2015. – № 1(6). – С.23-26.
65. Янковой А. Г. Индексные модели факторного экономического анализа / А. Г. Янковой. – Матер. 5-ої Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2010. – С. 272–277.
66. Янковой А. Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием / А. Г. Янковой. – Одесса: ОНЭУ, 2014. – 250 с.
67. Яценко В. М. Інвестування у людський капітал в умовах трансформаційної економіки: регіональний аспект / В.М. Яценко, О.П. Кошулько // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 48 – 54.